

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin "Araştırmacı Öğretmen Modeli" Hakkındaki Görüşleri*

Yrd. Doç. Dr. Serpil Demirezen
Aksaray Üniversitesi-Türkiye
serpil.demirezen@gmail.com

Doç.Dr. Nadire Emel Akhan
Akdeniz Üniversitesi-Türkiye
neakhan@akdeniz.edu.tr

Özet:

Bu çalışmanın amacı, "Araştırmacı Öğretmen Modeli" hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin, araştırmacı öğretmen kavramına, "Araştırmacı Öğretmen Modeli" hizmet içi eğitim kursunun etkililiğine ve araştırmacı öğretmenin modelinin okullarda uygulanabilirliğine yönelik görüşleri incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından 15-19 Haziran 2015 tarihleri arasında düzenlenmiş olan 30 saatlik "Araştırmacı Öğretmen Modeli" hizmet içi eğitim kursunu tamamlayan, 22 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubundaki öğretmenlerin araştırmacı öğretmen modeli ile ilgili görüşlerinin belirlenmesi amacıyla, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması modeli kullanılmış, araştırmanın verileri görüşme tekniği ile toplanmıştır. Çalışma grubundaki öğretmenlerle önceden belirlenmiş yarı yapılandırılmış görüşme soruları çerçevesinde yüz yüze görüşme yapılmış ve elde edilen veriler, betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Araştırma sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde, çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin kişisel ve mesleki gelişimleri için, bilimsel araştırma yöntem ve tekniklerini öğrenme ve okul / sınıf ortamında aktif olarak kullanma isteğinde oldukları, kursun genel anlamda bu beklentilerini karşıladığı, bilimsel bakış açısının okullarda yaygınlaşması için kurstan daha fazla sayıda meslektaşlarının yararlanması gerektiğini düşündükleri, bu doğrultuda kursun uygulamaya dönük etkinliklerle zenginleştirilerek daha uzun süreli eğitimler verilmesi yönünde önerilerde buldukları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Araştırmacı Öğretmen Modeli, Sosyal Bilgiler, Hizmet İçi Eğitim

**E-Uluslararası Eğitim
Araştırmaları Dergisi,
Cilt: 8, Sayı:3, 2017, ss.16-33**

DOI: 10.19160/ijer.303643

**Gönderim : 03.04.2017
Revizyon1 (varsa): 16.06.2017
Kabul : 16.10.2017**

Önerilen Atıf

Demirezen, S. & Akhan, N. E. (2017). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin "Araştırmacı Öğretmen Modeli" Hakkındaki Görüşleri, *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 8, Sayı: 3, 2017, ss. 16-33, DOI: 10.19160/ijer.303643

* Bu çalışma, International PAEDEIA Conference: European Symposium Young Teachers as Change Agents, 21-23 October 2015, Gazi Üniversitesi, Ankara. (PAEDEIA Değişimin Aktörü Olarak Genç Öğretmenler: Uluslararası Öğretmen Eğitimi ve Mesleğe Uyum Sempozyumu, 21- 23 Ekim 2015) sunulan sözlü bildirden türetilmiştir.

GİRİŐ

Eğitim ve öğretim etkinliklerinde öğretmenler, birçok farklı problemle karşılaşmaktadırlar. Gerekli mesleki beceri ve niteliğe sahip olan eğitimciler, alanlarının öğretilimiyle ilgili problemleri tespit edebilmelerin yanında, mevcut problemleri araştırıp gerekli çözüm önerileri getirebilmelidirler. Günümüzdeki çağdaş öğretmen eğitimi kurumları, öğretmen adaylarına yukarıdaki özellikleri taşıyacak bir eğitim vermelidir. Araştırmacı öğretmen modeli diye tanımlanan bu yaklaşım, geçen asrın son çeyreğinde, gelişmiş ülkelerin öğretmen eğitimi programlarında yerini almıştır (Demircioğlu, 2004).

Öğretmenlerin okul ve sınıf ortamlarında eğitim ve öğretimin problemlerine yönelik araştırma yürütmelerinin önerildiği araştırma şekli Araştırmacı Öğretmen Modeli (AÖM) olarak tanımlanmaktadır (Ekiz ve Yiğit, 2012). İlk olarak Japonya'da uygulama örnekleri ile alan yazına giren "Araştırmacı Öğretmen" kavramı gerek öğretmenlerin profesyonel gelişimine katkısı gerekse öğrencilerin öğrenmeleri üzerindeki olumlu etkisi üzerine odaklanmıştır. 21. yüzyıl becerilerinin öğrencilerde geliştirilmesi için geleceğin öğretmenin de meslek içinde sürekli gelişim ve değişim içinde olması kaçınılmaz bir gerçektir (Altun, 2015). Stigler ve Hiebert (1999) söz konusu kavramı, 'öğretmeyi iyileştirmek istiyorsanız, bunu yapmak için en etkili yer sınıf bağlamadır' ilkesine dayandırmıştır. Dudley (2005) ise araştırmacı öğretmen kavramını, öğrencinin öğrenmesini geliştirmek amacıyla, yarım dönem ve bir yıl ya da daha fazla dönemlerde sürecek iyi yapılandırılmış grup planlaması, gözlem ve ders analizi döngülerine dayanan bir faaliyet olarak tanımlamaktadır (Galanouili, 2010'dan aktaran Altun, 2015).

Cohen, Manion ve Morrison'a (2000) göre öğretmenin araştırıcı olduğu model, eğitim-öğretim sürecinin özel bir durumunda ortaya çıkan bir problemi belirleyip o anda çözmek için geliştirilmiş yöntemler olarak tanımlanır. Bu model öğretmene problemleri araştırma metodu veya tekniği değil, öğretmenler için çok elverişli olduğu ispatlanan bir yaklaşımdır. Çünkü bu yaklaşımın temeli uygulayıcının pratikte karşılaştığı problemleri belirleyip çözme prensibine dayanır. Kısacası uygulayıcı yani öğretmen bir araştırmacıdır (Akt. Ekiz ve Yiğit, 2012)

Araştırmacı Öğretmen Modelinde öğretmen, çalıştığı alanda araştırıcı bir rol üstlenir; problemi belirler, çözüm önerir, bu önerilerini kolaylıkla uygular, varılan sonuçları diğer öğretmen ve ilgililerle tartışabilecek seviyeye ulaşır. Elde edilen veriler raporlar haline dönüştürülür. Bu yaklaşımla tespit edilen problem ve öneriler, öğrencisini ve öğrenme ortamını iyi tanıyan öğretmen tarafından uygulandığı için, inandırıcı ve gerçektir. Kısacası öğretmenin araştırmacı bir role sahip olması; bulunduğu şartları belirleyip buna paralel müfredat programları geliştirmeye, gönderilen mesajın mümkün olduğu kadar istendiği gibi algılamaya, çalıştığı ortamı dikkate alarak etkili bir uygulama yapmaya yardımcı olacaktır. Araştırmacı öğretmenin elde ettiği veriler, etkili raporlara dönüştürülmesi durumunda hem bu alanda çalışanlara hem de bu alana hazırlık yapan öğretmen adaylarını hazırlama programlarına içerik yönünden katkıda bulunacaktır (Çepni ve Akdeniz, 1996).

Günümüzde öğretmenler, eğitim ve öğretimin kalitesini arttırmak için çalıştıkları eğitim kurumlarında eğitim araştırmalarını yürütmelidirler. Özellikle gelişmiş ülkelerde öğretmenlerden eğitimin kalitesini arttırmak ve karşılaştıkları problemleri çözmeleri için eğitim araştırmalarını takip etmeleri ve bu araştırmaların bizzat içinde olmaları istenmektedir (Mortimore, 2000; Everton, Galton & Pell, 2000'den aktaran Ekiz & Yiğit, 2012). Schon'a (1991) göre öğretmenlerin araştırma süreçlerine dahil olmasını sağlayacak çeşitli yaklaşımlar vardır. Bu yaklaşımlardan ilki, eğitim sorunlarını inceleyen araştırmaların öğretmenlerle üniversitedeki araştırmacılar tarafından iş birliği içerisinde yapılmasıdır. İkincisi, öğretmenlerin araştırma temelli bilgilere aşına olması ve bunları sınıflarında uygulamaya çalışmasıdır. Öğretmenlerin kendi başlarına bir araştırmacı olmaları için üçüncü bir yaklaşım da, öğretmenlerin bilim adamları ve profesyoneller gibi kendilerinin birer araştırmacı olmasıdır. Bu yaklaşım eylem araştırması "action research" olarak

bilinmektedir (Akt. [Vaidya, 2001](#)). Aksiyon araştırmaları, uygulayıcıların; mesleklerini yürütme sürecinde etkin ve pratik uygulamalar geliştirmelerine ve karşılaştıkları sorunlara bilimsel çözümler oluşturmalarına katkıda bulunmaktadır. Öğretmenlerin aksiyon araştırmaları yürütmeleri, mesleki etkililiklerinin geliştirilmesine katkıda bulunarak, öğretmen ve araştırmacılar arasındaki işbirliğinin arttırılmasını sağlamaktadır ([Ekiz, 2006](#)). Çünkü geleneksel olarak bilinen "bilimsel araştırmayı akademisyen yapar, sonucunu da öğretmen olduğu gibi uygular" anlayışının, öğretmen ve araştırma arasındaki sorunu arttırmakta olduğu düşünölmektedir ([Ekiz ve Yiğit, 2012](#)).

Günümüzde öğretmenlerin uygulamalarını araştırma bulgularına dayandırması gerektiği gittikçe önem kazanan bir yaklaşımdır. Bunun yanı sıra, öğretmen yetiştirme programlarında araştırma ve araştırma temelli uygulama konusunda farkındalığı yüksek öğretmenlerin yetiştirilmesi önemsenen konular arasındadır ([Sarı, 2006](#)). Eğitim araştırmalarının yürütölmesinde öğretmenlerin daha etkin rol almalarının sağlanabilmesi, öğretmen adaylarının hizmet öncesi öğretmen eğitimi sürecinde araştırmacı öğretmen yaklaşımı ile yetiştirilmelerini gerektirmektedir. Bu bağlamda, öğretim sürecine ilişkin programın geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesi aşamalarının istenen etkililikte yürütölmesi, öğretmenlerin araştırmacı kimliğe sahip olma düzeyi ile doğrudan ilişkili olduğu ön plana çıkmaktadır ([Saka, 2009](#)).

Öğretmenlere araştırmacı bakış açısı kazandırma ve bilimsel araştırma hakkında farkındalık oluşturmak amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü tarafından Mesleki Gelişim Programı kapsamında "Araştırmacı Öğretmen Modeli Kursu", bir hizmet içi eğitim faaliyeti olarak düzenlenmektedir. Kursun amaçları; öğretmenlerin araştırma sürecindeki temel kavramlar, araştırma hazırlama süreci, bilimsel kaynaklardan veri toplama ve yorumlama, alternatif ölçme değerlendirme yöntemleri, örnek araştırma incelemeleri, araştırmaların uygulanması ve raporlaştırılması hakkında bilgi sahibi olmalarıdır. Hedef kitlesi, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okul ve kurumlarda görev yapan tüm öğretmen ve yöneticiler olan kurs, 30 ders saati olarak planlanmıştır. Yönetici ve öğretmenlerin "Bilimsel Araştırma Yöntem ve Teknikleri" hakkında gerekli temel kazanımları elde etmeleri amacıyla belirlenmiş olan konular, etkinlik içeriğini oluşturmaktadır.

Tüm ölkelerde eğitim sistemlerinin görevi, eleştirel düşünebilen, sorgulayabilen, araştırabilen bireylerden oluşan bir toplumun yapılandırılmasına katkı sunmaktır. Bunu gerçekeştirmede öğretmenler baş aktörler olarak görev almaktadırlar. Eğer bu amaca ulaşmada başrolü alan öğretmenlerin kendisi araştırma becerilerinden yoksun ise ve eğer henüz alanda yapılan bilimsel çalışmaların etkili bir tüketicisi konumuna gelememişler ise yetiştirecekleri bireylere bir araştırma kültürü kazandırmaları da çok zordur ([Sarı, 2006](#)).

MEB Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü tarafından belirlenmiş olan "*Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri*" ve "*Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri*" içerisinde yer alan performans göstergeleri incelendiğinde "Mesleki Gelişimi Sağlama" yeterlik alanı kapsamında alanıyla ilgili bilimsel çalışmalarını takip etmeleri, akademik düzeyde çalışmalar yapmaları, araştırmalarında bilimsel araştırma yöntem ve tekniklerini dikkate almaları ve bu doğrultuda sosyal bilimlere yönelik proje, makale gibi ürünler ortaya koymaları beklenmektedir ([MEB, 2008](#)). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, sözü edilen performans göstergelerini yerine getirebilmeleri için bilimsel araştırma süreçlerine hakim olmaları ve uygulayabilmeleri için birer araştırmacı öğretmen olmaları gerekmektedir. Hemen her branşta bir öğretmen için araştırma kültürünün kazanılması önemlidir. Fakat özellikle sosyal bilgiler dersi ve konusunu toplumdan ve tamamen sosyal bilimlerin zengin içeriğinden alan bir ders olmasından dolayı sosyal bilgiler öğretmenleri için araştırma yapmanın önemi vazgeçilmezdir. Sosyal bilimler toplumu inceler. Sayısal alanlar gibi formülleri ve laboratuvar ortamında deneyleri yoktur. Sosyal bilimlerin odak konusu insan ve onun oluşturduğu toplumdur. Toplum sürekli değişim içerisinde. Bu değişim sürecini doğru anlamak ve inceleyebilmek için de sosyal bilimlerin sürekli kendini güncel tutması gerekir. İşte sosyal bilimlerin ilköğretimdeki uygulayıcısı konumunda olan sosyal bilgiler dersinin,

ders kitaplarının ve özellikle öğretmenlerinin kendilerini sürekli yenilemeleri ve sosyal bilimlerin her biri insanların ve toplumların bir boyutunu inceleyen disiplinlerine hakim olmaları elzemdir. Bu noktadan hareketle araştırmanın amacının, "Araştırmacı Öğretmen Modeli" hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin belirlenmesi olduğu söylenebilir. Bu amaç doğrultusunda çalışma grubundaki sosyal bilgiler öğretmenlerinin, araştırmacı öğretmen kavramına, "Araştırmacı Öğretmen Modeli" hizmet içi eğitim kursunun etkililiğine ve araştırmacı öğretmen modelinin uygulanabilirliğine yönelik görüşleri incelenmiştir.

YÖNTEM

Bu araştırmada nitel araştırma yönteminden, durum çalışması modeli kullanılmıştır. Nitel araştırmalar, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konmasına yönelik bir sürecin izlendiği araştırmalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Nitel bir araştırma modeli olan durum çalışmaları, "bir olayı değerlendirmek" amacıyla, bilimsel sorulara cevap aramada kullanılan ayırt edici bir yaklaşımdır (Büyüköztürk, Kılıç- Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2010).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından 15-19 Haziran 2015 tarihleri arasında düzenlenmiş olan 30 saatlik "Araştırmacı Öğretmen Modeli (AÖM)" hizmet içi eğitim kursunu tamamlayan öğretmenlerden seçilen 22 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Aşağıdaki tablolarda çalışma grubundaki öğretmenlerin lisansüstü eğitim durumları ve mesleki kıdemleri gösterilmiştir.

Tablo 1.

Çalışma Grubunun Lisansüstü Eğitim Durumları

Eğitim Durumları	f
Lisansüstü eğitim aldım/alıyorum	6
Lisansüstü eğitim almadım	16

Tablo 2.

Çalışma Grubunun Mesleki Kıdemleri

Yıl	1-5	6-10	11-15	16-20	20
f	2	4	6	6	4

Tablo 1 ve 2 birlikte incelendiğinde çalışma grubundaki öğretmenlerin çoğunluğunun lisansüstü eğitim almadığı ve yarıdan fazlasının mesleki kıdeminin 10 yıldan fazla olduğu görülmektedir. Söz konusu kursa katılımın, eğitim öğretim dönemi dışında ve gönüllülük esasına dayalı bir hizmetiçi eğitim faaliyeti olduğu göz önüne alındığında bu durum, öğretmenlerin araştırma konusunda kişisel ve mesleki gelişimlerini sağlama noktasında istekli oldukları şeklinde yorumlanabilir. Örneğin çalışma grubundaki öğretmenlerden 28 yıllık kıdeme sahip olan 18K, kurstan beklentisini "Araştırmacı öğretmenlerden kastın ne olduğunu anlamaya, bu kriterin neresinde olduğumu görmeye, eksikğim varsa nelerdir merakı ile geldim. Kendimi geliştirmeye nasıl bir katkı sağlayabilirim merakı ile başvurdum." ifadeleri ile açıklamıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın verileri görüşme tekniği ile toplanmıştır. Önceden belirlenmiş yarı yapılandırılmış görüşme soruları çerçevesinde, 30 saatlik eğitimi tamamlayan öğretmenler ile yüz yüze görüşme yapılmıştır. Ayrıca, katılımcılara "bilimsel araştırma" ve "araştırmacı öğretmen"

"Okulumda TKY alışmaları kapsamında lise öğrencileri üzerinde yaptığımız araştırmada okulumuzu daha kaliteli bir mekân haline getirmek için görev aldım." 2E

"Tezsiz yüksek lisans yaptığımızda örgüt sağlığı ile ilgili çok derin olmayan bir çalışma yaptım." 3K

"TÜBİTAK 4006 Bilim Fuarı için Sesteş Kelimeler Sözlüğü hazırladım. Türkçedeki sesteş sözcükleri araştırdım." 5K

"Okul ve kurum yöneticilerinin eğitim durumları, eğitim yönetimi alanında lisansüstü eğitim alan yöneticilerin, yönetim biçimlerinin değerlendirildiği bir çalışma içinde yer aldım." 7K

"Doktora ğrencisiyim. Kongre ve sempozyumlarda bildirimlerimi sundum." 13E

"MEB ve TTKB tarafından matematik programı üzerine düzenlenen beş çalışmaya katıldım. TÜBİTAK projelerinde yürütücü olarak görev yaptım." 14E

"Sizin yaptığınız anlamda bir araştırma yapmadım ama bu eğitimden sonra olabilir." 18K

2. Sosyal Bilgiler ğretmenlerinin, "araştırmacı ğretmen" kavramı hakkındaki görüşlerini içeren bulgular

Çalışmaya katılan Sosyal Bilgiler ğretmenlerinin, "araştırmacı ğretmen" kavramı hakkındaki görüşleri Tablo 4'de gösterilmiştir.

Tablo 4.

Öğretmenlerin Araştırmacı Öğretmen Kavramına Yönelik Görüşleri

Öğretmen Görüşleri	f
Hizmet içi eğitimlere katılan	11
Alanıyla ilgili bilimsel gelişmeleri / yayınları takip eden	10
Okuyarak kendini geliştiren	10
Eğitim sorunlarına yönelik bilimsel araştırmalar yapan	5
Gelişen teknolojiye uyum sağlayan	4
Genel kültürünü geliştiren	2
Yüksek lisans – Doktora yapan	2
Farklı bakış açlarına sahip	1
Bilgi paylaşımına açık	1
Vizyon-misyon sahibi olan	1

Çalışma grubundaki öğretmenlere sizce araştırmacı ğretmen kimdir? diye sorulduğunda öğretmenlerin araştırmacı ğretmeni, "kişisel ve mesleki gelişim için yapılması gereken" şeklinde açıkladıkları, "hizmet içi eğitimlere katılan, alanıyla ilgili bilimsel gelişmeleri / yayınları takip eden ve okuyarak kendilerini geliştiren" gibi cevaplar verdikleri görüşmüştür. Bu öğretmenlerden bazılarının cevapları şöyledir:

"Daima okumalıyız. Yorum yapmak, sorgulamak ve hayatın içinde olmak için algılarımız açık olmalı. Aydın insanların beslenmeleri okumakla ve fikirlerini paylaşmakla karşılanabilir. Topluma yön verebilmemiz için literatüre hâkim olmamız şart." 2E

"Okuma oranı bence düşük, ğretmen iyi bir okur olmalı. Gündemi takip etmeli. Araştırmacı olmalı. Bilgiyi basit bir dille aktarabilmeli." 5K

"Öğretmenlerin kendi alanlarıyla ilgili bilimsel gelişmeleri / yayınları takip etmesi mesleki gelişimlerine katkı sağlar." 19K

Bunun yanı sıra öğretmenlerden bazıları "araştırmacı ğretmen"i açıklarken eğitim sorunlarına yönelik bilimsel araştırmalar yapmanın önemine değinmişlerdir. Bu ğretmenlerin cevapları şöyledir:

"Okulda yaşadığımız sorunlara daha objektif yaklaşarak problem çözme basamaklarını uygulayıp çözümler üretebiliriz ve bunları meslektaşlarımızla paylaşmak için akademik yayınlar yapabiliriz." 7K

"Eğitim sorunlarını araştırmacı öğretmen bakış açısıyla ele alıp birer araştırma konusu olarak görmeli ve bu mantıkla çözümler üretmeliyiz." 7K

"Bilimsel araştırma yöntemleri ve tekniklerini kullanmayı alışkanlık haline getirmeliyiz." 3K

Çalışma grubundaki öğretmenler ayrıca "araştırmacı öğretmen"i açıklarken mesleki gelişimleri için gelişen teknolojiye uyum sağlamanın gerekliliği üzerinde durmuşlardır. Bu öğretmenlerin cevapları şöyledir:

"Teknoloji hızla geliyor, öğrencilerimize ulaşmak için bizler de iyi birer teknoloji okuryazarı olmalıyız." 3K

"Teknolojik imkânları derste kullanabilmek için öğretmenler kendini geliştirmeli." 6E

Çalışma grubundaki diğer öğretmenler ise; "araştırmacı öğretmen" olmak için "genel kültürünü geliştiren" ve "lisansüstü eğitim yapan", "farklı bakış açlarına sahip", "bilgi paylaşımına açık" ve "vizyon-misyon sahibi" şeklindedir. Bu öğretmenlerin cevapları ise şöyledir:

"Okulun içerisinde üzerimize bir kâbus gibi çökmüş olan bıkkınlık hissinden sıyrılıp mesleğe dışarıdan bakabilmeyi başarmalıyız." 15K

"Kişisel gelişimlerini sağlamak için öğretmenler özellikle seminer dönemlerini daha verimli geçirerek önemli katkılar sağlamış olacaklardır." 21E

"Öğretmenler mesleki gelişimleri için genel kültürünü de geliştirmelidir. Sürekli gelişime açık olmalıdır" 5K

"Öğretmenler yüksek lisans ve doktora yaparak akademik açıdan kendilerini geliştirmelidir. Böylece hem kendilerine hem de öğrencilere daha faydalı olabilirler." 14E

"Mesleki gelişimleri için öğretmenler bilgi paylaşımına açık olmalıydılar. Birbirlerinin tecrübelerinden faydalanmalı, özellikle genç öğretmenlere rehber olmalılar." 6E

Çalışma grubundaki Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, "araştırmacı öğretmen"i açıklarken kişisel ve mesleki gelişimleri ölçüt aldıklarını ve kullandıkları ifadelerin MEB Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü tarafından belirlemiş olan "*Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri*" ve "*Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri*" içerisinde yer alan kriterler ile paralel olduğunu söylemek mümkündür. Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri içerisinde belirtilen "Mesleki Gelişimi Sağlama" yeterlilik alanının kapsamı şöyle ifade edilmektedir: "*Bu yerlik alanı; öğretim sürecini desteklemede öğretmenin mesleki gelişimine yönelik uygulamaları kapsamaktadır.*" Bu alan için belirlenmiş olan yeterlikler ve performans göstergelerinden, çalışma grubundaki öğretmenlerin ifadeleri ile uyumluk gösterdiği tespit edilen maddeler şunlardır:

1. Mesleki yeterliklerini belirleyebilme: *Meslektaşlarının eleştiri ve önerileri doğrultusunda mesleki gereksinimlerini belirler (A2 Düzeyi)*
2. Sosyal Bilgiler öğretimine ilişkin kişisel ve mesleki gelişimini sağlayabilme: *Sosyal Bilgiler öğretimini desteklemek amacı ile çeşitli yayınları takip etmede isteklidir. (A1 Düzeyi)*
Sosyal Bilimler alanındaki çalışmalarını takip eder. (A1 Düzeyi)
Araştırma, planlama, uygulama ve değerlendirme süreçlerinde teknolojiden yararlanır. (A2 Düzeyi)
Bilimsel ve eğitimle ilgili süreli yayınları takip eder. (A2 Düzeyi)
Alanıyla ilgili akademik düzeyde çalışmalar yapar. (A3 Düzeyi)
3. Mesleki gelişimine yönelik uygulamalarda bilimsel araştırma yöntem ve tekniklerinden yararlanabilme: *uygulamalarında bilimsel araştırma yöntem ve tekniklerinin gerekliliğinin farkındadır. (A1 Düzeyi)*

Mesleki gelişimine yönelik araştırmalarında bilimsel araştırma yöntem ve tekniklerini dikkate alır. (A2 Düzeyi)

Bilimsel araştırma yöntem ve tekniklerine göre hazırlanmış sosyal bilimlere yönelik proje, makale gibi ürünler ortaya koyar. (A3 Düzeyi)

3. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Araştırmacı Öğretmen Modeli kursuna katılırken beklentilerinin neler olduğuna yönelik bulgular

Çalışmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Araştırmacı Öğretmen Modeli kursuna katılırken beklentilerinin neler olduğuna yönelik yanıtları Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5.

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Araştırmacı Öğretmen Modeli Kursundan Beklentileri

Öğretmenlerin kurstan beklentisi	f
Bilimsel araştırma yöntem ve tekniklerini öğrenme isteği	10 1K, 5K, 7K, 8K, 13E, 14E, 16K, 17K, 19K, 21E
Mesleki gelişime katkı sağlaması	7 2E, 3K, 6E, 9K, 12K, 15K, 18K
Seminer dönemini verimli geçirmek	5 4K, 10K, 11K, 20E, 22K

Çalışma grubundaki öğretmenlere Araştırmacı Öğretmen Modeli kursuna hangi beklentiyle başvurdukları sorulduğunda öğretmenlerden 10'u beklentisinin "bilimsel araştırma yöntem ve tekniklerini öğrenme isteği" olduğunu dile getirmiştir. Bu öğretmenlerin bazılarının cevapları şöyledir:

"Araştırma yöntemleri hakkındaki bilgilerimi pekiştirmek için. Okuldaki seminerlerin yetersizliği nedeniyle bu kursu seçtim." 13E

"Öğrenciler ve çevreleri ile ilgili problem çözme konusunda bilgi sahibi olmak için." 19K

"Araştırmacı öğretmen" ismini duyunca katılmak istedim. Yönetici olmama rağmen, bu kurstan yeni yöntem ve teknikleri öğrenip okulumdan öğretmen arkadaşlarımla paylaşmak için bu kursa katılmak, yararlanmak istedim." 21E

Çalışma grubundaki 7 öğretmen ise Araştırmacı Öğretmen Modeli kursuna katılma nedenlerini "mesleki gelişimlerine katkı sağlaması" olarak açıklamışlardır. Bu öğretmenlerin bazılarının cevapları şöyledir:

"Çağın gereklerine uygun olarak öğrenci yetiştirmek için araştıran, sorgulayan ve düşünöen bir öğretmen olabilmek ve bunu bilimsel temellere dayandırmak için eğitim almak amacıyla başvurdum." 2E

"Öğrencilerime model olabilmek ve kişisel mesleki gelişimim için başvurdum." 3K

"Katıldığım ilk hizmet içi faaliyeti olacaktı. MEB'in yeni bir yapısını tanımak için heyecanlıydım. Mesleğimde farkındalık oluşturmak, rutinden kurtulmak için başvurdum. Kafamda oturtmaya çalıştığım öğretmen modeli arayışlarım çerçevesinde başvurdum." 6E

Çalışma grubundaki 5 öğretmen ise Araştırmacı Öğretmen Modeli kursuna katılma nedenlerini "seminer dönemini verimli geçirmek" olarak açıklamışlardır. Bu öğretmenlerin bazılarının cevapları şöyledir:

"Seminer döneminin faydalı geçmesi için, yeni bir şeyleri kendime katmak için başvurdum." 10K, 20E

"Araştırmacı öğretmen" ismi bende merak uyandırdı. Kursun seminer döneminde olması nedeniyle daha verimli geçceğini düşündüm." 22K

4. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Araştırmacı Öğretmen Modeli kursunda neler öğrendiklerine yönelik yanıtlarını içeren bulgular

Çalışmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Araştırmacı Öğretmen Modeli kursunda neler öğrendiklerine yönelik yanıtları Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6.

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Araştırmacı Öğretmen Modeli Kursunun Katkıları

Öğretmenlere göre kursun katkıları	f
Bilimsel araştırma yöntemleri	16
Bilimsel araştırma basamakları	7
Literatür tarama	2
Alternatif ölçme araçları	1

Çalışma grubundaki öğretmenlere Araştırmacı Öğretmen Modeli kursunda neler öğrendikleri sorulduğunda öğretmenlerden 16'sı "bilimsel araştırma yöntemleri" cevabı vermişlerdir. Bu öğretmenlerin bazılarının cevapları şöyledir:

"Öğretmenin sürekli kendisini yenilemesi gerektiğini, bilimsel araştırma metotlarını, akademik çalışmaların ne şekilde yapılması gerektiğini kısaca; bir öğretmenin sürekli alanıyla ilgili araştırmalar yapması gerektiğini öğrendim." 21E

"Mesleki anlamda fark ettiğimiz birçok sorunun bilimsel temellerle tespit edilip değiştirilebilme ya da çözümlenme imkânına sahip olduğunu, bunu yapabilmeyen yöntemlerini öğrendim." 5K

"Araştırma yöntem ve teknikleri hakkında çok şey öğrendim." 8K, 12K, 13E, 14E, 15K, 16K, 17K, 19K, 20E, 22K

Çalışma grubundaki öğretmenlere Araştırmacı Öğretmen Modeli kursunda neler öğrendikleri sorulduğunda öğretmenlerden 7'si "bilimsel araştırma basamakları" cevabı vermişlerdir. Bu öğretmenlerin bazılarının cevapları şöyledir:

"Araştırmacı öğretmende bulunması gereken nitelikler, problemi tespit etme, çözüme yöntemleri, raporlama, araştırma basamakları, bir araştırma bilimsel yollarla nasıl yapılır." 9K

"Kursta öğretmenin sorunlar karşısında duyarlı olup, çözüm odaklı çalışmalar içinde bulunması gerektiğini öğrendim. Bilimsel araştırma nedir, nasıl yapılır, süreç nasıl sürdürülür öğrendim." 6E

"Bu kursta çok da araştırmaya yatkın bir meslek hayatı sürdürmediğimi gördüm. Kafama takılan bir problemin, hipotezin araştırılıp, sorunun nedenlerini bulup çözümlenebileceği fikri oluştu bende." 18K

Çalışma grubundaki öğretmenlere Araştırmacı Öğretmen Modeli kursunda neler öğrendikleri sorulduğunda öğretmenlerden 2'si "literatür tarama" cevabı vermişlerdir. Bu öğretmenlerin cevapları şöyledir:

"Araştırma yaparken literatür taraması yapmam gerektiğini, çalışmalarımı uluslararası hangi kaynaklardan araştırabileceğimi, sunumlardan izlediğim örneklerle öğretmenliğe farklı bir boyuttan bakmam gerektiğini, araştırmalarımı nasıl raporlaştırabileceğimi öğrendim. En önemlisi de Cuma günü tam vaktinde gelerek öğrendiğim derse binaen, derse vaktinde gelmenin önemini anladım." 11K

"Bilimsel araştırma nasıl olmalıdır, hangi yollar izlenmelidir. Bilimsel araştırma sadece akademisyenlerin işi değildir. Sınıfımızdaki sorunları bilimsel yöntemlerle çözebiliriz. Literatür taraması önemlidir." 3K

Çalışma grubundaki öğretmenlere Araştırmacı Öğretmen Modeli kursunda neler öğrendikleri sorulduğunda öğretmenlerden biri "alternatif ölçme araçları" cevabı vermişlerdir. Bu öğretmenin cevabı şöyledir:

"Araştırma süreçlerinin basamaklarını, alternatif ölçme değerlendirme araçlarını öğrendim. Bilimsel araştırma yapma isteği uyandı. Bilgilendim ve fikir yürütebilirim." 2E

5. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, Araştırmacı Öğretmen Modeli kursunun, beklentilerine/kişisel /mesleki gelişimlerine katkısına yönelik yanıtlarını içeren bulgular

Çalışma grubundaki öğretmenlere Araştırmacı Öğretmen Modeli kursunun beklentilerini ne derece karşıladığı sorulduğunda ve kişisel /mesleki gelişimlerine katkısını değerlendirmeleri istendiğinde çalışma grubundaki öğretmenlerin tamamı, kursun beklentilerini karşıladığını ve kişisel /mesleki gelişimlerine katkısı olduğunu dile getirmişlerdir. Öğretmenlerden bazılarının cevapları şöyledir:

"Okulumda ya da hayatımda karşılaştığım bir problem durumunda daha bilimsel yaklaşım doğru metotlarla çözüm üretebilirim." 2E

"Hem mesleki hem de kişisel anlamda katkısı olduğunu düşünüyorum. Daha erken alsaydım daha iyi olurdu." 5K

"Mesleğimle ilgili ya da ilgisiz her konuda araştırma yapabileceğimi öğrendim." 12K

"Beklentilerimin üzerinde oldu. Ders sorumlularının konularına hakim olmaları önemliydi." 13E

"Kurs beklentilerimi fazlasıyla karşıladı. Kendimi yüksek lisans yapmaya hazır hissediyorum. Mesleki açıdan ise okulun ve öğrencilerimin hemen hemen her konuda araştırma yapmak için büyük bir kaynak olduğunu gördüm. Mesleki bakış açımaya yeni bir yön getirdi bu kurs." 15K

6. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, Araştırmacı Öğretmen Modeli kursunda edindikleri bilgileri okul ve sınıf ortamına yansıtma konusundaki düşüncelerini içeren bulgular

Çalışma grubundaki öğretmenlere Araştırmacı Öğretmen Modeli kursunda edindikleri bilgilerin okul ve sınıf ortamına yansıtma konusunda düşünceleri sorulduğunda çalışma grubundaki öğretmenlerin tamamının olumlu görüş belirttikleri görülmüştür. Öğretmenlerden bazılarının cevapları şöyledir:

"İlk günlerde yazdığımız problem cümlelerini, araştırma basamaklarını kullanarak çözüme ulaştırmayı çok istiyorum." 2E

"Okulumda yaşanan problemlere farklı bakış açılarıyla bakabileceğimi düşünüyorum." 3K

"Ölçme değerlendirmede, sınıf düzeyini tespit etmede, sorun çözmede, çözüm üretmede kullanabilirim." 5K

"Çalışma ortamında karşılaştığımız problemleri eylem araştırması yaparak bilimsel bilgiye dönüştürmeyi planlıyorum." 7K

"Okulda gördüğüm problemlerle ilgili çalışmayı düşünüyorum. Ölçme-değerlendirme yöntemlerimi de farklılaştırmayı deneyeceğim." 9K

"Bireysel farklılıklara daha çok önem vereceğim. Ödül-ceza yöntemini çok kullanırdım. Bu konuda tereddütlerim oluştu. Öğrencilere neden ders çalışmaları gerektiğini farklı yollardan anlatma fırsatı bulacağım." 11K

"Sınıf ortamında belirlediğim bir problem üzerine makale yazabileceğimi düşünüyorum." 14E

"Kesinlikle evet. Sınıfta karşılaştığımız bir problemi araştırma konusu haline getirebilirim. Gereken verileri topladıktan sonra çözüme doğru gidebilirim." 18K

7. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, Araştırmacı Öğretmen Modelinin okullarda uygulanmasına yönelik önerilerini içeren bulgular

Çalışmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, Araştırmacı Öğretmen Modelinin okullarda uygulanmasına yönelik önerileri Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7.

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Araştırmacı Öğretmen Modelinin Okullarda Uygulanması İçin Önerileri

Öğretmenlerin Önerileri	f
Bu alanda hizmet içi eğitimleri yaygınlaştırılabilir	9 1K, 7K, 8K, 9K, 12K,14E, 15K, 16K, 17K
Bu eğitim okullarda tüm öğretmenlere verilebilir	7 2E, 3K, 4K, 5K, 20K, 21E, 22K
Öğretmenlerden araştırma yapmaları istenebilir	3 6E, 11K, 19K
İyi örneklerin okul idareleri tarafından paylaşılması	1 10K
Gönüllülük esasına göre uygulanmalı	1 13E
Öğretmenlerin motivasyonlarının artırılması gerekir	1 18K

Çalışma grubundaki öğretmenlere Araştırmacı Öğretmen Modelinin okullarda uygulanabilmesi ve yaygınlaştırılması için önerilerini sordüğümüzda çalışma grubundaki öğretmenlerden 9’u Araştırmacı Öğretmen Modelinin hizmet içi eğitimlerde yaygınlaştırılmasını önermişlerdir. Bu öğretmenlerden bazılarının cevapları şöyledir:

“Bu alanda hizmet içi eğitimlerin verilmesi, yaygınlaştırılması gerekli.” 1K- 7K- 9K- 12K- 14E- 15K

“Keşke tüm öğretmenlerimiz kademeli olarak seminer dönemlerinde böyle bir kurs alabilseler.” 8K

“Okullarda hizmet içi kursların ve eğitim konularının tanıtımının bir nevi reklamının eksik kaldığını düşünüyorum. Mesleki ve kişisel gelişimlerine yapacağı katkıyı bilseler eminim birçok arkadaşım bu eğitime katılır.” 15 K

Çalışma grubundaki öğretmenlerden 7’si Araştırmacı Öğretmen Modeli eğitiminin okullarda tüm öğretmenlere verilebileceğini önermişlerdir. Bu öğretmenlerden bazılarının cevapları şöyledir:

“Okullarda bu alanla ilgili eğitimlerin verilmesi, tüm öğretmenlerin bu eğitimi alması iyi olur.” 2E- 3K- 4K- 5K

“Bütün öğretmenlerin zorunlu olarak bu kursa katılmalarını istiyorum. Böylece okullarda bayan öğretmenler pasta-börek, erkek öğretmenler futbol muhabbetini bırakarak

“Araştırmacı Öğretmen” olmak için mesailerini harcarlar diye düşünüyorum.” 21E

Çalışma grubundaki öğretmenlerden 3’ü Araştırmacı Öğretmen Modelinin okullarda uygulanabilirliği konusunda öğretmenlerden araştırma yapmalarının sağlanmasını önermişlerdir. Bu öğretmenlerin cevapları şöyledir:

“Bu modelin uygulanıp yaygınlaşması için, öğretmenlerimizden her yıl en az bir araştırma yapmaları istenebilir. Ayrıca çalışma yapan öğretmenlerin çalışmaları sergilenip duyurulmalı.” 6E

“Okullar tarafından belirlenen konulara yönelik öğretmenler anket çalışmaları yapabilir ve eylem araştırmaları hazırlayabilirler.” 11K

"Bu kurstan öğrendiğim kadarıyla tüm öğretmenlerin bu bilgilere sahip olması gerekli. Bu amaçla öğretmenlerin araştırma planlamaları zorunlu kılınmalı. Uygulanmalı bir şekilde araştırma yöntemleri gösterilmeli." 12K

Çalışma grubundaki öğretmenlerden 3'ü ise Araştırmacı Öğretmen Modelinin okullarda uygulanabilirliği konusunda "iyi örneklerin okul idareleri tarafından paylaşılması, gönüllülük esasına göre uygulama yapılması gerektiği, öğretmenlerin motivasyonlarının arttırılması gerektiği" şeklinde öneriler getirmişlerdir. Bu öğretmenlerin cevapları şöyledir:

"İyi örneklerin okul idareleri tarafından paylaşılması, öğretmenlerin motive edilmesi, manevi haz duyması sağlanırsa yaygınlaşması da sağlanabilir." 10K

"Gönüllülük esasına göre uygulanmalı. Resen verildiğinde hiçbir faydasının olacağını düşünmüyorum." 13E

"Öncelikle öğretmenlerin motivasyonlarının arttırılması gerekir. Öğretmenler çoğunlukla mutsuz, yalđın ve boş vermişlik içerisinde. Kendi okulunda kendini mutlu hissetmeli ki araştırmaya heves etsin." 18K

8. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, Araştırmacı Öğretmen Modeli kursunun geliştirilmesine yönelik önerilerini içeren bulgular

Çalışmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, Araştırmacı Öğretmen Modeli kursunun geliştirilmesine yönelik önerileri Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8.

Öğretmenlerin Araştırmacı Öğretmen Modeli Kursu İçin Önerileri

Öğretmenlerin Önerileri	f
Uygulamaya ağırlık verilebilir	8
Süresi uzatılabilir	7
Yaygınlaştırılabilir	4
Başka şehirde düzenlenebilir	3

Çalışma grubundaki öğretmenlere Araştırmacı Öğretmen Modeli Kursu için öneride bulunmaları istendiğinde öğretmenlerden 8'i uygulamaya ağırlık verilmesi gerektiğini, 7'si kursun süresinin uzatılması gerektiğini, 4'ü kursun yaygınlaştırılması gerektiğini, 3'ü ise kursun başka şehirlerde de yapılması gerektiğini dile getirmişlerdir. Bu öğretmenlerden bazılarının cevapları şöyledir:

"Kursun süresi uzatılıp kursiyerlerin somut çalışmalar yapması istenebilir. Ya da süre aynı tutulup, kursiyerlerin sene içerisinde çalışmalar yapmaları istenebilir. Böylece yaratılan farkındalık hem uzun soluklu olur hem de işe vuruk çalışma yapılır." 6E

" Kurs başka şehirlerde düzenlenirse çocuk, ev, vs. düşünmeden tamamen motive olabiliriz." 11K

" Kursta teorik olarak öğrendiğimiz konuları okulda pratiğe döküp uygulasak ve sonuçları birbirimizle paylaşacağımız bir ortam olsa daha faydalı olur diye düşünüyorum." 4K

"Eğitim öğretim yılı boyunca belirli aralıklarla toplanıp çalışmalarımızı paylaşabiliriz. Böylece motivasyonumuz da artar ve sürekli olur." 2E

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Alan yazın incelendiğinde, Türkiye’de, öğretmen ve araştırma ilişkisi üzerine yapılan araştırmaların oldukça sınırlı olduğu, uygulamalı alan araştırmaları boyutunda değerlendirildiğinde ise söz konusu araştırmaların uluslararası düzeyde de sınırlı olduğu görülmektedir (Ekiz, 2006). Bu nedenle bu araştırmada, sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Araştırmacı Öğretmen Modeli” hakkında görüşleri ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda araştırmada, 30 saatlik “Araştırmacı Öğretmen Modeli (AÖM)” hizmet içi eğitim kursunu tamamlayan, 22 sosyal bilgiler öğretmeni ile görüşme yapılmıştır.

Araştırma bulgularına bakıldığında, çalışma grubundaki öğretmenlerin çoğunluğunun gerek lisansüstü eğitim gerek okullarda yürütülen bir takım çalışmalar kapsamında daha önce araştırma faaliyetlerinde bulunduğu, bunların dışında kalanların ise herhangi bir araştırma faaliyetinde bulunmadığı görülmektedir. Daha önce araştırma faaliyetinde bulunmayan öğretmenlerin de kursa ilgi duyarak katılmalarını ise, kursun öğretmenlerinin kişisel ve mesleki gelişimlerine katkı sağlaması yönünde beklentileri olduğu şeklinde yorumlamak mümkündür.

Bulgularda ayrıca, öğretmenlerin bilimsel araştırma yöntem ve tekniklerini öğrenerek, edindikleri bilgileri hem kişisel hem de mesleki gelişimlerinde aktif olarak kullanma istekleri göze çarpmaktadır. Çalışma grubundaki öğretmenlerin çoğunluğunun daha önce araştırma faaliyetleri içinde bulunduğu düşünülürse (Tablo 3 verilerine göre), öğretmenlerin AÖM kursuna katılmalarında bu alanda uzmanlaşma ve edinilen bilgileri okul / sınıf ortamına yansıtma isteğinin etkili olduğu söylenebilir. Ekiz (2006) çalışmasında, çalışma grubundaki öğretmenlerin büyük çoğunluğunun eğitim araştırmalarına yönelik olumlu tutumlarının olmasına rağmen, eğitim araştırmaları yürütecek bilgi, beceri, zaman ve olanaklarının olmadığı sonucunu ortaya koymuştur. Sarı (2006) ise araştırmasında, öğretmenlerin sadece % 27’sinin eğitim alanında yapılan bilimsel araştırmaları izlediği sonucunu ortaya koymuştur. Çepni ve Küçük (2002) de çalışmalarında öğretmenlerin eğitim araştırmalarına ulaşmak için fazla ihtiyaç hissetmediklerini ve bu nedenle çaba sarf etmediklerini söylemişlerdir. Benzer çalışmalarda öğretmenlerin, mesleğe başladıktan sonra eğitim alanındaki güncel çalışmaları takip etme konusunda fazla istekli olmadıkları görülmektedir. Ancak, çalışma grubundaki öğretmenlerin AÖM kursuna tamamen gönüllülük esasına dayalı olarak katılmış oldukları düşünüldüğünde, bilimsel araştırma deneyimi olan öğretmenlerin kişisel ve mesleki açısından kendilerini daha fazla geliştirme isteğinde oldukları söylenebilir.

Araştırmanın bulgularında ayrıca çalışma grubundaki öğretmenlerin AÖM kursunda öğrendiklerini belirttikleri noktaların, kursun MEB tarafından belirlenmiş olan amaçlarıyla örtüştüğü görülmektedir. Dolayısı ile AÖM kursunun amacına ulaştığını söylemek mümkündür. Daha önce de belirtildiği gibi gönüllülük esasına dayalı olarak düzenlenmiş olan AÖM kursunun içerik olarak öğretmenlerin beklentilerini karşıladığı ve öğretmenlerin kursun kişisel / mesleki açıdan gelişimlerine katkı sağlayacağını belirttikleri görülmektedir. Bunun yanı sıra öğretmenlerin okul / sınıf ortamında karşılaştıkları problemlere ilişkin araştırmalar yapma konusunda motive olduklarını da söylemek mümkündür. Saka (2009) da çalışmasında, araştırmacı öğretmen yaklaşımı kapsamında yürütülen alan çalışmalarının; öğretim sürecine ilişkin pratik görüşler oluşturmada ve öğretim uygulamalarını irdelemeye katkısı olduğunu ortaya koymuştur.

Araştırma bulgularında, öğretmenlerin AÖM kursunda edindikleri bilgilerin okul / sınıf ortamında karşılaştıkları problemlerin tespit edilmesi, çözümlenmesi ve raporlaştırılmasında etkili olarak kullanılabilir olduğu yönünde görüş belirttikleri tespit edilmiştir. Kurs süresince bilimsel araştırma basamakları hakkında verilen teorik bilgilerin, okul ve sınıf bazında örneklerle zenginleştirilmiş olmasının, öğretmenlerin bu konuda olumlu düşüncelere sahip olmaları üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir.

Bulgularda ayrıca, öğretmenlerin AÖM’nin okullarda uygulanabilmesi ve yaygınlaştırılması hakkındaki önerilerinin genel olarak öğretmen eğitimi üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Kursta edindikleri bilgilerin okul / sınıf ortamındaki pek çok sorunun çözümünde etkili olarak kullanılabileceğini belirten öğretmenler, daha fazla sayıda öğretmenin bu bilgilerden

faydalanması gerektiğini dile getirmişlerdir. Bununla birlikte, AÖM'ne uygun olarak yapılan çalışmalar hakkında mesleki paylaşımların yapılmasının hem motivasyonu sağlamada hem de iyi örneklerin artmasında etkili olacağını belirtmektedirler.

AÖM kursunun geliştirilmesi için ise öğretmenler çoğunlukla, kursun daha uzun süreli olması ve uygulamaya ağırlık verilmesi yönünde önerilerde bulunmuşlardır. 30 ders saati süresince yürütölen bir kurs hakkına öğretmenlerin daha uzun süre önerisinde bulunmuş olmaları, kursun öğretmenler üzerinde etkili olduğu, kursta işlenen konular hakkında daha ayrıntılı bilgi sahibi olmak istedikleri şeklinde yorumlanabilir. Bununla birlikte kurs sonunda öğretmenlerin uygulama yapma konusunda istekli oldukları da görölmektedir. Bu durumu, öğretmenlerin "araştırmacı öğretmen" olma yolunda olumlu bir adımı olarak değerlendirmek mümkündür.

"Araştırmacı Öğretmen Modeli" kursuna katılan öğretmenlerin çoğunluğunun lisansüstü eğitim almadığı ve yaridan fazlasının mesleki kıdeminin 10 yıldan fazla olduğu görölmüştür. Bu durum, çalışma grubundaki öğretmenlerin kıdemleri artsa bile araştırmaya- yeniliğe olan meraklarının azalmadığı şeklinde yorumlanabilir. Nitekim öğretmenler, araştırmacı öğretmen olmak için; hizmet içi faaliyetlere katılmayı, alanıyla ilgili gelişmeleri takip etmeyi ve sürekli okuyarak kendilerini geliştirmeyi, eğitim sorunlarına yönelik bilimsel araştırmalar yapmayı, derslerde teknolojik imkânları kullanmayı önemli bulduklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin araştırmacı öğretmen olmak yani mesleki gelişimlerini devam ettirmek için gerekli olduğunu belirttikleri tüm hususların, MEB'in belirlemiş olduğu "*Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri*" ve "*Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri*" kapsamındaki performans göstergeleri ile uyumlu olduğu da görölmüştür. Dolayısı ile AÖM eğitimlerinin yaygınlaştırılmasının, öğretmenlerin söz konusu performans göstergelerini yerine getirmelerinde etkili olacağı söylenebilir. Bu noktada, öğretmen adaylarının da eğitim faköltelerinde araştırmacı öğretmen modeline uygun olarak yetiştirilmelerinin gerekliliği karşımıza çıkmaktadır. Öğretmen adaylarının araştırmacı öğretmen bakış açısına sahip, bilimsel araştırma basamaklarını aktif şekilde kullanabilen, problem çözme becerisi gelişmiş, teknolojiye hakim, gelişime açık öğretmenler olarak eğitim sistemine dahil olmaları son derece önemlidir.

Öğretmenlerin değindiği bir diğer husus, haziran ve eylöl aylarındaki seminer dönemlerinin verimli geçirilmesi ve kursun yaygınlaştırılmasıdır. Seminer dönemlerinde düzenlenecek kursların okullar veya eğitim bölgeleri düzeyinde planlanması, ulaşılabilirlik açısından önerilebilir. Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğu tarafından ilan edilen ve bireysel başvuru alınan kursların tanıtımının daha çok yapılması ise yaygınlaştırma açısından önerilebilir. "Araştırmacı Öğretmen Modeli" hakkında uygulamaya dönük eğitimlerin de hizmet içi eğitim planlarına yansıtılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Altun, S. (2015). Geleceğin Araştırmacı Öğretmeni. XIV. Geleneksel Eğitim Sempozyumu "Geleceğin Öğretmeni". Türkiye Özel Okullar Birliği Derneği. S.16. 29-31 Ocak 2015 / Antalya.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: A Pegem Akademi.
- Çepni, S. ve Akdeniz, A. R. (1996). Fizik Öğretmenlerinin Yetiştirilmesinde Yeni Bir Yaklaşım. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 12: 221-226.
- Çepni, S. ve Küçük, M. (2002). Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Eğitim Araştırmaları Hakkındaki Düşünceleri. VI. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresinde Sunulan Bildiri, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Demircioğlu, İ. H. (2004). Tarih ve Coğrafya Öğretmenlerinin Sosyal Bilimler Öğretiminin Amaçlarına Yönelik Görüşleri (Doğu Karadeniz Bölgesi Örneği). *Bilig*. 31: 71-84.
- Ekiz, D. (2006). *Öğretmen Eğitimi ve Öğretimde Yaklaşımlar*, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Ekiz, D. ve Yiğit, N. (2012). Öğretmen Adaylarının Eğitim Araştırmalarının Amaç ve Çeşitleri Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 23: 3-20.
- MEB (2008). *Özel Alan Yeterlikleri, Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü*, Ankara: 25.07.2008 / B.08.0.ÖEG.0.13.01.4 tarih ve sayılı resmi yazı.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis (2nd ed.)*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Saka, A. Z. (2009). Öğretmen Adaylarının Araştırmacı Öğretmen Yaklaşımı İle Yetiştirilmelerinde Alan Çalışması Yürütmelerinin Rolü. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 17, 168-182.
- Sarı, M. (2006). Araştırmacı Öğretmen: Öğretmenlerin Bilimsel Araştırmaya İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*. 6 (3): 847-887
- Vaidya, S. R. (2001). Research For Classroom Teachers. *Education*, 122 (1), 151-153.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.

The Opinions of the Social Studies Teachers on “Researcher-Teacher Model”

Assist.Prof.Dr. Serpil Demirezen
Aksaray University-Turkey
serpil.demirezen@gmail.com

Assoc.Prof.Dr. Nadire Emel Akhan
Akdeniz University-Turkey
neakhan@akdeniz.edu.tr

Abstract

The aim of this research was to analyse the opinions of the social studies teachers on “researcher-teacher model”. Therefore, the opinions of the social studies teachers on the concept of researcher-teacher, the effectiveness of the in-service education course called “Researcher-teacher model” and the practicality of this model in schools were analysed. The study group of the study consisted of 22 social studies teachers who completed the 30-hour- in-service education course called “Researcher-teacher model” organised by the provincial directorate of National Education during 15th to 19th June in 2015. Of the qualitative research methods, the case study model was used to determine the opinions of the teachers in the study group on “researcher-teacher model”, and the data were collected by means of the interview technique. The face to face interviews with semi-structured questions prepared beforehand were done with the teachers in the study group, and the data were analysed by means of the descriptive analysis. According to the results of the research, the teachers in the study group wanted to learn scientific research methods and techniques for their personal and professional development, and to use them in classes, and they thought that the in-service education course was highly beneficial for them. Also, they thought that more teachers should attend this course in order to enable scientific viewpoints to be common in schools and they made suggestions that the course should be improved with practical activities with much more duration.

Key Words: Researcher-Teacher Model, Social Studies, In-service Education

**E-International Journal
of Educational Research,
Vol: 8, No: 3, 2017, pp.16-33**

DOI: 10.19160/ijer.303643

Received : 03.04.2017

Revision 1: 16.06.2017

Accepted: 16.10.2017

Suggested Citation:

Demirezen, S. & Akhan, N. E. (2017). The Opinions of the Social Studies Teachers on “Researcher-Teacher Model”, *E-International Journal of Educational Research*, Vol: 8, No: 3, 2017, pp. 16-33, DOI: 10.19160/ijer.303643

* This study is derived from the oral presentation submitted in the “International PAEDEIA Conference: European Symposium Young Teachers as Change Agents”, 21-23 October 2015, Gazi University, Ankara.

EXTENDED ABSTRACT

Purpose: In the researcher – teacher model, teachers play a searching role in their field of study and carry out the educational research studies in their workplaces in order to raise the quality of teaching. It is really important for teachers from nearly every branch to gain the ability to do research. However, it is indispensable for the social studies teachers to do research because the subject area of this course comes from the society itself and the rich content of the social sciences. The focus of the social sciences is people and society. The society is changing continuously. The social studies have to stay up to date so that this process of changing can be understood and analysed properly. Therefore, the social studies course, which is the implementer of the social sciences in the elementary schools, and the coursebooks have to be up to date, and especially the teachers have to renew themselves and master every discipline of the social sciences that analyse different aspects of people and societies. Thus, the aim of the study is to analyse the opinions of the social studies teachers on “the Researcher – Teacher Model (RTM)”. Therefore, the opinions of the social studies teachers on the concept of researcher-teacher, the effectiveness of the in-service education course called “Researcher-teacher model” and the practicality of this model in schools were analysed.

Method: Of the qualitative research methods, the case study model was used to determine the opinions of the teachers in the study group on “researcher-teacher model”, and the data were collected by means of the interview technique. The face to face interviews with semi-structured questions prepared beforehand were done with the teachers in the study group, and the data were analysed by means of the descriptive analysis. The study group of the study consisted of 22 social studies teachers who completed the 30-hour- in-service education course called “Researcher-teacher model” organised by the provincial directorate of National Education during 15th to 19th June in 2015.

Findings: In this research it was found out that the teachers stated that what they learned in the RTM course can be used effectively in order to determine, analyse and report the problems to be met in schools/classes. It can be said that the theoretical information given about the scientific research steps with a lot of examples related to the problems in schools and classes helped teachers to have positive thoughts on this subject.

It is seen that the suggestions of the teachers in the study group on implementing and extending RTM in schools generally focus on teacher education. The teachers, who think that what they have learned in the course can be used effectively in order to solve the problems in schools and classes, think that much more teachers should benefit from this course. Also, they indicate that the professional sharing on the studies done appropriately for RTM will be effective in both raising motivation and increasing good examples.

When the opinions of the social studies teachers on what they can do personally to maintain their professional development were analysed, it was found out that the expressions that they used are compatible to the criteria in “General Teaching Qualifications” and “Special Field Qualifications for Social Studies Teachers”, both of which were prepared by Ministry of National Education, General Directorate of Teacher Training and Education. In short, it can be said that the points that the teachers in the study group thought are necessary to maintain professional development are consistent with the criteria of Ministry of National Education.

To improve the RTM course, the teachers suggested that the course duration should be longer and there should be much more practice during the course. The teachers’ suggestion that the 30 – hour –course should be much longer can be interpreted as the course affected the teachers positively and the teachers wanted to have more detailed information on the course subjects. In addition, it is understood that the teachers were willing to do practice at the end of the course. This can be evaluated as a positive step for teachers to be “a researcher – teacher”.

Conclusion: According to the results of the research, the teachers in the study group wanted to learn scientific research methods and techniques for their personal and professional development, and to use them in classes, and they thought that the in-service education course was highly beneficial for them. Also, they thought that more teachers should attend this course in order to enable scientific viewpoints to be common in schools and they made suggestions that the course should be improved with practical activities with much more duration.